

# **Botanický a zoologický průzkum Olešnického potoka v Česticích**



**RNDr. Michal Vávra**

**Povodí Labe, státní podnik, OPVZ**

**referát ekologie a vodohospodářského plánování**

**05/2020**

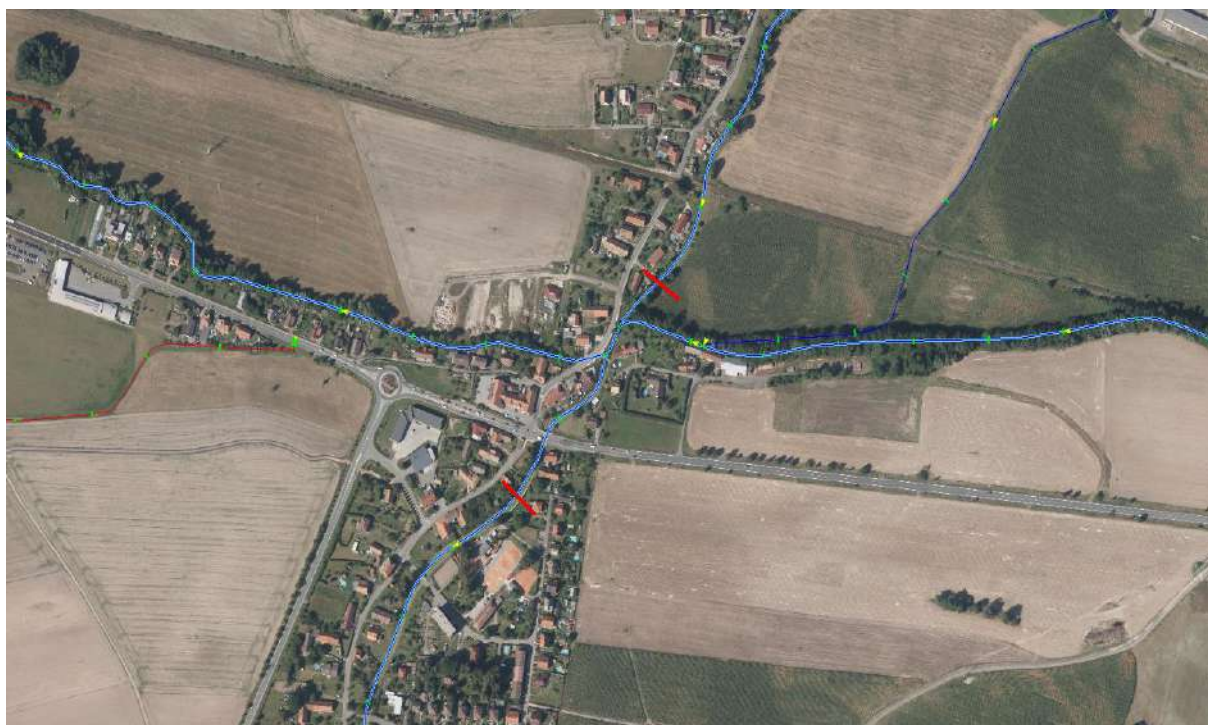
Při řešení projektu „ Olešnický potok, Čestice, rekonstrukce koryta, ř. km 0,600 - 0,900 “ bylo nutné zpracovat biologický průzkum. Průzkum byl proveden v rámci jarního, letního a podzimního aspektu roku 2019 a jarního aspektu roku 2020.

Opevnění koryta je na mnoha místech narušené, postupně dochází k rozsáhlé degradaci a odpadávání materiálu do koryta toku.

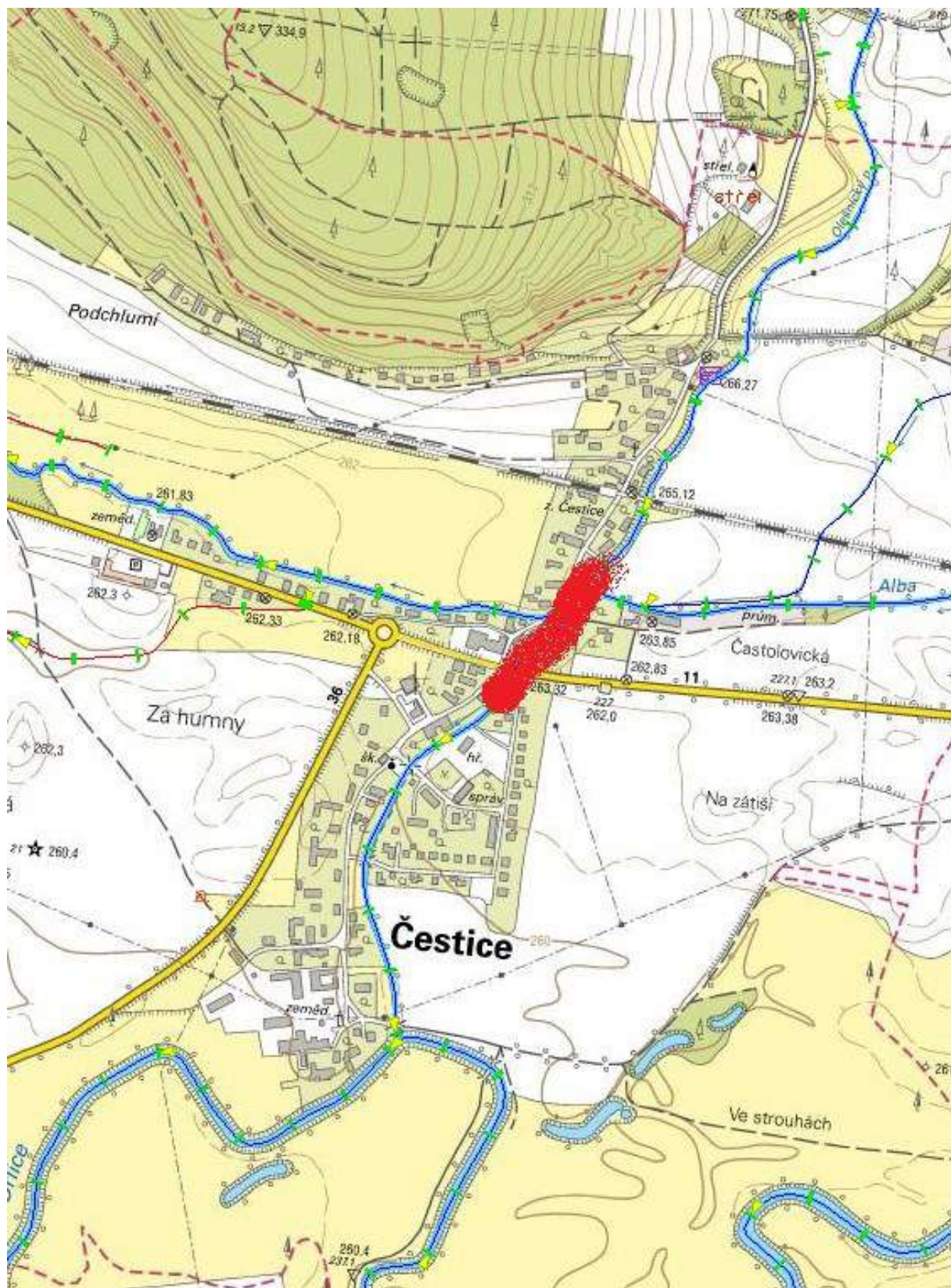
Stavební části rozdělovacího objektu, který má zajišťovat dělení průtoků mezi vodní tok Alba a Olešnický potok, vykazují hloubkové poruchy. Spodní stavba netěsní a protéká.

Z koryta vodního toku Olešnický potok (IDVT 10185420) budou odtěženy nánosy z průtočného profilu koryta včetně nadjezí.

Bude provedena rekonstrukce opevnění svahů kamennou dlažbou do betonu s vytvořením kynety pro soustředění minimálních průtoků a rekonstrukce rozdělovacího objektu včetně pilířů, opěrných zdí a vývaru a technologického vybavení.







**Floristický soupis:**

Čestice - Olešnický potok					
latinský název taxonu	český název	zavlečenost	dobu zavlečení	Červený seznam ČR	Vyhlaška 395/1992
<i>Aegopodium podagraria</i>	bršlice kozí noha	-	-	-	-
<i>Agrostis capillaris</i>	psineček obecný	-	-	-	-
<i>Agrostis stolonifera</i>	psineček výběžkatý	-	-	-	-
<i>Achillea millefolium</i> agg.	okruh řebříčku obecného	-	-	-	-
<i>Ajuga reptans</i>	zběhovec plazivý	-	-	-	-
<i>Alchemilla</i> sp.	kontryhel				
<i>Alliaria petiolata</i>	česnáček lékařský	-	-	-	-
<i>Alnus glutinosa</i>	olše lepkavá	-	-	-	-
<i>Alopecurus aequalis</i>	psárka plavá	-	-	-	-
<i>Alopecurus pratensis</i>	psárka luční	-	-	-	-
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	tomka vonná	-	-	-	-
<i>Aphranes arvensis</i>	nepatr nec rolní	-	-	C3	-
<i>Aquilegia vulgaris</i>	orlíček obecný	-	-	C3	-
<i>Arabidopsis thaliana</i>	huseníček rolní	-	-	-	-
<i>Arctium lappa</i>	lopuch větší	nat	ar	-	-
<i>Arrhenatherum elatius</i>	ovsík vyvýšený	inv	ar	-	-
<i>Artemisia vulgaris</i>	pelyněk černobýl	-	-	-	-
<i>Astragalus glycyphyllos</i>	kozinec sladkolistý	-	-	-	-
<i>Ballota nigra</i>	měrnice černá	nat	ar	-	-
<i>Barbarea vulgaris</i>	barborka obecná	-	-	-	-
<i>Bellis perennis</i>	sedmikráska obecná	-	-	-	-
<i>Berula erecta</i>	potočník vzpřímený	-	-	C4a	-
<i>Betula pendula</i>	bříza bělokorá	-	-	-	-
<i>Bidens frondosus</i>	dvouzubec černoplodý	inv	neo	-	-
<i>Bromus hordeaceus</i>	sveřep měkký	nat	ar	-	-
<i>Bromus inermis</i>	sveřep bezbranný	-	-	-	-
<i>Callitriche</i> sp.	hvězdoš	-	-	-	-
<i>Calystegia sepium</i>	opletník plotní	-	-	-	-
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	kokoška pastuší tobolka	nat	ar	-	-
<i>Carex hirta</i>	ostřice srstnatá	-	-	-	-
<i>Carex leporina</i>	ostřice zaječí	-	-	-	-
<i>Carex remota</i>	ostřice řídkoklasá	-	-	-	-
<i>Carex spicata</i>	ostřice klasnatá	-	-	-	-
<i>Cerastium arvense</i>	rožec rolní	-	-	-	-
<i>Cerastium glomeratum</i>	rožec klubkatý	-	-	-	-
<i>Cerastium glutinosum</i>	rožec lepkavý	-	-	-	-
<i>Cerastium holosteoides</i> subsp. <i>vulgare</i>	rožec obecný pravý	-	-	-	-
<i>Cerastium semidecandrum</i>	rožec pětimužný	-	-	-	-

latinský název taxonu	český název	zavlečenost	doba zavlečení	Červený seznam ČR	Vyhláška 395/1992
<i>Cirsium arvense</i>	pcháč rolní	inv	ar	-	-
<i>Chelidonium majus</i>	vlaštovičník větší	nat	ar	-	-
<i>Chenopodium album</i>	merlík bílý	-	-	-	-
<i>Convolvulus arvensis</i>	svlačec rolní	nat	ar	-	-
<i>Conyza canadensis</i>	turanka kanadská	inv	neo	-	-
<i>Corylus avellana</i>	líška obecná	-	-	-	-
<i>Crepis biennis</i>	škarda dvouletá	-	-	-	-
<i>Dactylis glomerata</i>	srha laločnatá	-	-	-	-
<i>Daucus carota</i> subsp. <i>carota</i>	mrkev obecná pravá	-	-	-	-
<i>Echinochloa crus-galli</i>	ježatka kuří noha	inv	ar	-	-
<i>Elymus repens</i>	pýr plazivý	-	-	-	-
<i>Epilobium</i> sp.	vrbovka				
<i>Epilobium adenocaulon</i>	vrbovka žláznatá	nat	neo	-	-
<i>Epilobium hirsutum</i>	vrbovka chlupatá	-	-	-	-
<i>Equisetum arvense</i>	přeslička rolní	-	-	-	-
<i>Erigeron annuus</i>	turan roční	inv	neo	-	-
<i>Erodium cicutarium</i>	pumpava obecná	nat	ar	-	-
<i>Erophila verna</i>	osívka jarní	-	-	-	-
<i>Euonymus europaeus</i>	brslen evropský	-	-	-	-
<i>Filipendula ulmaria</i>	tužebník jilmový	-	-	-	-
<i>Forsythia ×intermedia</i>	zlatice prostřední	-	-	-	-
<i>Fumaria officinalis</i> subsp. <i>officinalis</i>	zemědým lékařský pravý	nat	ar	-	-
<i>Galium album</i>	svízel bílý	-	-	-	-
<i>Galium aparine</i>	svízel přítula	-	-	-	-
<i>Geranium pratense</i>	kakost luční	-	-	-	-
<i>Geranium pusillum</i>	kakost maličký	nat	ar	-	-
<i>Geum urbanum</i>	kuklík městský	-	-	-	-
<i>Glechoma hederacea</i>	popenec obecný	-	-	-	-
<i>Glyceria fluitans</i>	zblochan vzplývavý	-	-	-	-
<i>Heracleum sphondylium</i>	bolševník obecný	-	-	-	-
<i>Holcus lanatus</i>	medyněk vlnatý	-	-	-	-
<i>Holosteum umbellatum</i>	plevel okoličnatý	-	-	-	-
<i>Humulus lupulus</i>	chmel otáčivý	-	-	-	-
<i>Hypochaeris radicata</i>	prasetník kořenatý	-	-	-	-
<i>Impatiens glandulifera</i>	netýkavka žláznatá	inv	neo	-	-
<i>Knautia arvensis</i>	chrastavec rolní	-	-	-	-
<i>Lactuca serriola</i>	locika kompasová	nat	ar	-	-
<i>Lamium album</i>	hluchavka bílá	nat	ar	-	-
<i>Lamium purpureum</i>	hluchavka nachová	nat	ar	-	-
<i>Lathyrus pratensis</i>	hrachor luční	-	-	-	-

latinský název taxonu	český název	zavlečenost	dobu zavlečení	Červený seznam ČR	Vyhláška 395/1992
<i>Lemna minor</i>	okřehek menší	-	-	-	-
<i>Leucanthemum ircutianum</i>	kopretina irkutská	-	-	-	-
<i>Lolium perenne</i>	jílek vytrvalý	-	-	-	-
<i>Lotus corniculatus</i>	štírovník růžkatý	-	-	-	-
<i>Luzula campestris</i>	bika ladní	-	-	-	-
<i>Lysimachia nummularia</i>	vrbina penízková	-	-	-	-
<i>Medicago lupulina</i>	tolice dětelová	-	-	-	-
<i>Medicago sativa</i>	tolice setá	nat	neo	-	-
<i>Mentha aquatica</i>	máta vodní	-	-	-	-
<i>Mentha longifolia</i>	máta dlouholistá	-	-	-	-
<i>Myosotis palustris</i>	pomněnka bahenní	-	-	-	-
<i>Nasturtium officinale</i>	potočnice lékařská	-	-	C2b	§2
<i>Oxalis corniculata</i>	šťavel růžkatý	inv	neo	-	-
<i>Persicaria hydropiper</i>	rdesno peprník	-	-	-	-
<i>Phalaris arundinacea</i>	chrastice rákosovitá	-	-	-	-
<i>Phragmites australis</i>	rákos obecný	-	-	-	-
<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	-	-	-	-
<i>Plantago lanceolata</i>	jítrocel kopinatý	-	-	-	-
<i>Poa annua</i>	lipnice roční	-	-	-	-
<i>Poa pratensis</i> agg.	okruh lipnice luční	-	-	-	-
<i>Polygonatum aviculare</i> agg.	okruh truskavce ptačího	-	-	-	-
<i>Potamogeton crispus</i>	rdest kadeřavý	-	-	-	-
<i>Potentilla anserina</i>	mochna husí	-	-	-	-
<i>Potentilla argentea</i>	mochna stříbrná	-	-	-	-
<i>Potentilla reptans</i>	mochna plazivá	-	-	-	-
<i>Prunella vulgaris</i>	černohlávek obecný	-	-	-	-
<i>Ranunculus repens</i>	pryskyřník plazivý	-	-	-	-
<i>Ranunculus sceleratus</i>	pryskyřník lítý	-	-	-	-
<i>Rumex acetosa</i>	šťovík kyselý	-	-	-	-
<i>Rumex obtusifolius</i>	šťovík tupolistý	-	-	-	-
<i>Sagina procumbens</i>	úrazník položený	-	-	-	-
<i>Sambucus nigra</i>	bez černý	-	-	-	-
<i>Sanguisorba officinalis</i>	krvavec toten	-	-	-	-
<i>Scrophularia umbrosa</i> subsp. <i>umbrosa</i>	krtičník křídlatý pravý	-	-	C4a	-
<i>Sedum acre</i>	rozchodník ostrý	-	-	-	-
<i>Sedum hispanicum</i>	rozchodník španělský	nat	neo	-	-
<i>Senecio vulgaris</i>	starček obecný	nat	ar	-	-
<i>Setaria pumila</i>	bér sivý	nat	ar	-	-
<i>Sonchus asper</i>	mléč drsný	nat	ar	-	-
<i>Stellaria graminea</i>	ptačinec trávovitý	-	-	-	-

latinský název taxonu	český název	zavlečenost	dobu zavlečení	Červený seznam ČR	Vyhláška 395/1992
<i>Stellaria media</i>	ptačinec prostřední	-	-	-	-
<i>Symphytum officinale</i>	kostival lékařský	-	-	-	-
<i>Syringa vulgaris</i>	šeřík obecný	nat	neo	-	-
<i>Tagetes patula</i>	aksamitník rozkladitý	cas	neo	-	-
<i>Tanacetum vulgare</i>	vrtič obecný	nat	ar	-	-
<i>Taraxacum sect. Taraxacum</i>	pampeliška lékařská	-	-	-	-
<i>Thlaspi arvense</i>	penízek rolní	nat	ar	-	-
<i>Tragopogon pratensis</i>	kozí brada luční	-	-	-	-
<i>Trifolium pratense</i>	jetel luční	-	-	-	-
<i>Trifolium repens</i>	jetel plazivý	-	-	-	-
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	heřmánkovec nevonný	nat	ar	-	-
<i>Urtica dioica</i>	kopřiva dvoudomá	-	-	-	-
<i>Valeriana officinalis</i>	kozlík lékařský	-	-	-	-
<i>Verbascum nigrum</i>	divizna černá	-	-	-	-
<i>Verbena officinalis</i>	sporýš lékařský	nat	ar	C3	-
<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	rozrazil drchničkovitý	-	-	-	-
<i>Veronica arvensis</i>	rozrazil rolní	nat	ar	-	-
<i>Veronica beccabunga</i>	rozrazil potoční	-	-	-	-
<i>Veronica chamaedrys</i>	rozrazil rezekvítek	-	-	-	-
<i>Veronica persica</i>	rozrazil perský	nat	neo	-	-
<i>Veronica sublobata</i>	rozrazil laločnatý	-	-	-	-
<i>Vicia cracca</i>	vikev ptačí	-	-	-	-
<i>Vicia sepium</i>	vikev plotní	-	-	-	-
<i>Viola odorata</i>	violka vonná	nat	ar	-	-

### Legenda:

Kategorie ohrožení vzácných druhů byly zpracovány podle Červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky (Grulich 2012):

C1 – Kriticky ohrožené druhy; C2 – Silně ohrožené druhy; C3 – Ohrožené druhy; C4a – vzácnější taxony vyžadující další pozornost – známý stav; C4b – vzácnější taxony vyžadující další pozornost – neznámý stav.

V přehledu zaznamenaných druhů byly použity následující stupně invaznosti dle publikace Rostlinné invaze v České republice: současný stav, dynamika zavlečení, invazní druhy a invadovaná stanoviště (Pyšek et al. 2012):

invasive status: postavení druhu v procesu invaze

cas = casual, nat = naturalized, inv = invasive

cas – náhodný výskyt (odpovídá anglickému termínu „casual“) – druh se ve volné přírodě pravidelně nereprodukuje a pokud se v krajině vyskytuje v delším časovém horizontu, je závislý na opakovaném, člověkem zprostředkovaném přísunu diaspor;

nat – naturalizace – druh se ve volné přírodě rozmnožuje, generativně či vegetativně, jeho výskyt není závislý na dalších introdukcích a jeho přítomnost na určité lokalitě či v určitém území je dosti trvalý;

inv – invaze – druh se v krajině šíří a vytváří více či méně rozsáhlé populace.

residence time status: odpovídá době zavlečení invazního druhu

archeofyt či neofyt (tedy druh zavlečený před objevením Ameriky nebo až poté);

náplň pojmu „neofyt“ je v zájmu jasnější terminologie poněkud posunuta proti dřívějšímu chápání v tom smyslu, že za neofyty považujeme všechny druhy zavlečené cca po roce 1500, bez ohledu na to, zda k tomu došlo úmyslně či náhodně

ar – archaeophyte; archeofyt

neo – neophyte; neofyt

Nomenklatura byla sjednocena podle Seznamu cévnatých rostlin květeny České republiky (Danihelka et al. 2012).

Při orientačním **zoologickém průzkumu** řešeného úseku Olešnického potoka v Česticích byly zjištěny následující druhy:

#### **bezestrunní:**

babočka bodláková (*Vanessa cardui*)

babočka paví oko (*Inachis io*)

babočka kopřivová (*Aglais urticae*)

bělásek zelný (*Pieris brassicae*)

bělásek řepkový (*Pieris napi*)

bělásek řeřichový (*Anthocharis cardamines*)

beruška vodní (*Asellus aquaticus*)

bruslařka obecná (*Gerris lacustris*)

čmelák (*Bombus* sp.) – **ohrožený druh** dle Vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

hlemýžď zahradní (*Helix pomatia*)

klínatka obecná (*Gomphus vulgatissimus*)

lovčík hajní (*Pisaura mirabilis*)

modrásek jehlicovitý (*Polyommatus icarus*)

motýlice obecná (*Calopteryx virgo*)

moucha domácí (*Musca domestica*)

okáč pohánkový (*Coenonympha pamphilus*)

páskovka keřová (*Cepaea hortensis*)

plovatka bahenní (*Lymnaea stagnalis*)

ruměnice pospolná (*Pyrrhocoris apterus*)

saranče obecná (*Pseudochorthippus parallelus*)

saranče (*Chorthippus* sp.)

slunéčko sedmítečné (*Coccinella septempunctata*)

sršeň obecná (*Vespa crabro*)

soumračník čárečkovaný (*Thymelicus lineola*)

vážka ploská (*Libellula depressa*)

včela medonosná (*Apis mellifera*)



vosa obecná (*Vespula vulgaris*)  
žlutásek čičorečkový (*Colias hyale*)  
žlutásek řešetlákový (*Gonepteryx rhamni*)

**ryby a mihulovci:**

jelec tloušť (*Squalius cephalus*) NDOP  
plotice obecná (*Rutilus rutilus*) NDOP  
okoun říční (*Perca fluviatilis*) NDOP  
pstruh obecný (*Salmo trutta*) NDOP

**obojživelníci:**

skokan skřehotavý (*Pelophylax ridibundus*) – kriticky ohrožený druh dle Vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jedinci

**plazi:**

ještěrka obecná (*Lacerta agilis*) – **silně ohrožený druh** dle Vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jedinci

**ptáci:**

brhlík lesní (*Sitta europaea*)  
holub hřivnáč (*Columba palumbus*)  
hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*)  
kachna divoká (*Anas platyrhynchos*)  
konipas bílý (*Motacilla alba*)  
kos černý (*Turdus merula*)  
pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*)  
poštolka obecná (*Falco tinnunculus*)  
rehek zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*)  
sojka obecná (*Garrulus glandarius*)  
straka obecná (*Pica pica*)  
sýkora koňadra (*Parus major*)  
špaček obecný (*Sturnus vulgaris*)  
vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) – **ohrožený druh** dle Vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů  
vrabec domácí (*Passer domesticus*)  
zvonek zelený (*Chloris chloris*)

**savci:**

hraboš polní (*Microtus arvalis*)  
myš domácí (*Mus musculus*)  
vydra říční (*Lutra lutra*) – **ohrožený druh** dle Vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, 2019 NDOP

## Závěr:

Ze zvláště chráněných druhů rostlin roste v řešeném úseku Olešnického potoka potočnice lékařská (*Nasturtium officinale*), jedná se zde o hojný druh, zarůstá velkou část vlastního koryta i nízké partie břehů.

Druh je možné zaměnit s řeřišnicí hořkou (*Cardamine amara*), od které se dá odlišit přítomností žlutých prašníků a směrem vzhůru prohnutých válcovitých šesulí.

Ze vzácných druhů se zde vyskytuje přímo na náplavech koryta sporýš lékařský (*Verbena officinalis*), krtičník křídlatý (*Scrophularia umbrosa*), v korytě potočník vzpřímený (*Berula erecta*) na březích mimo koryto také nepatrlec rolní (*Aphanes arvensis*). U orlíčku obecného se pravděpodobně jedná o jedince, které zplanily z okolních zahrad.

V bezprostředním okolí potoka jsou zastoupeny také druhy mezofilních ovsíkových luk, případně různé ruderalní a synantropní byliny.

Během orientačního zoologického průzkumu byla zaznamenána přítomnost zvláště chráněných čmeláků (*Bombus* sp.), kriticky ohroženého skokana skřehotavého (*Pelophylax ridibundus*), silně ohrožené ještěrky obecné (*Lacerta agilis*) a ohrožené vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*) pouze při lovu potravy.

Doporučuji podat žádost o udělení výjimky ze základních ochranných podmínek u rodu čmelák (*Bombus* sp.) a ještěrky obecné (*Lacerta agilis*).

Skokan skřehotavý je vyloženě vodní druh obojživelníka, ve vodě totiž tráví v podstatě celý rok. Vyhledává otevřenou a zvodnělou krajinu – říční nivy, pomalu tekoucí toky, kanály, jezera, rybníky a tůně. Většinou obsazuje vody bohaté na živiny. Obecně platí, že tento skokan obývá přednostně otevřené prohřáté stanoviště s bylinnou vegetací. Žáby obvykle přezimují ve vodě. Larvy se vyskytují samotářsky v horních vrstvách vod. Ve střední Evropě je rozmnožování závislé na počasí, ale většinou trvá od konce dubna do začátku června. Většina samic klade za slunečného počasí v květnu. Skokan skřehotavý je na vodním biotopu existenčně závislý a suchozemský biotop má pro něj význam pouze v případě migrace jedinců na nové lokality.

V roce 2019 byla prokázána přítomnost ohrožené vydry říční u stavidel při křížení Olešnického potoka s náhonem Alba.

Vzhledem k charakteru záměru opravy doporučuji žádat o výjimku ze základních ochranných podmínek u druhu potočnice lékařská (*Nasturtium officinale*), rodu čmelák (*Bombus* sp.) a dále u skokana skřehotavého (*Pelophylax ridibundus*), ještěrky obecné (*Lacerta agilis*) a vydry říční (*Lutra lutra*). Před zahájením záměru bude proveden záchranný transfer potočnice lékařské, odchyt a záchranný transfer skokana skřehotavého a ještěrky obecné do úseků Olešnického potoka, které nebudou realizací projektu dotčeny.



## Fotodokumentace







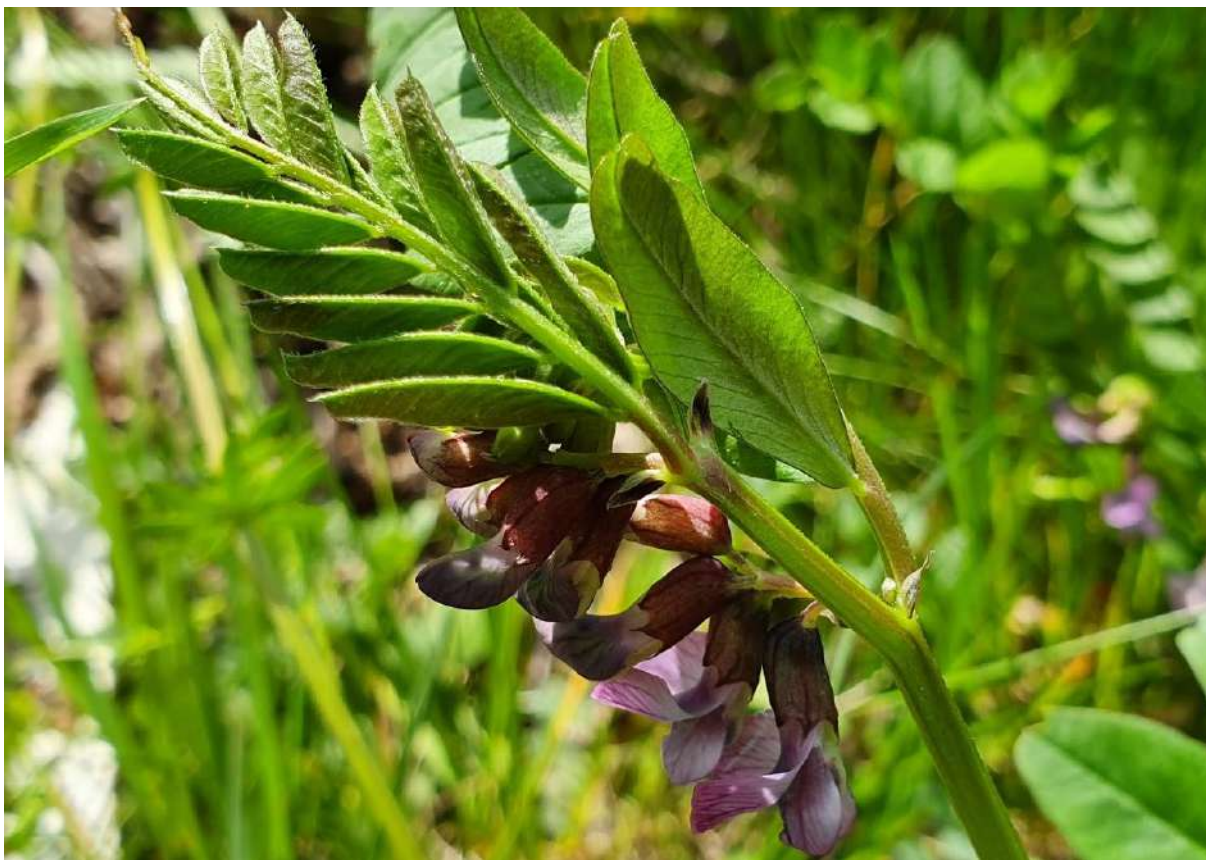




potočnice lékařská (*Nasturtium officinale*)



krtičník křídlatý (*Scrophularia umbrosa*)



**Použité podklady a literatura:**

Danihelka J., Chrtek J. jun. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech republic. – *Preslia* 84: 647-811.

Grulich V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition – *Preslia* 84: 631-645.

Kaplan Z., Danihelka J., Chrtek J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. (eds. (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2 – 1168 p., Academia, Praha.

Nálezová databáze ochrany přírody (AOPK ČR)

Pyšek P., Danihelka J., Sádlo J., Chrtek J. jun., Chytrý M., Jarošík V., Kaplan Z., Krahulec F., Moravcová L., Pergl J., Štajerová K. & Tichý L. (2012): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (2nd edition): checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns. – *Preslia* 84: 155-25